

Literatūras ceļvedis

Nr. 8/2019

Decembris

ISSN 2592-8392

“Literatūras ceļveža” 2019. gada noslēdzošais numurs sasniedz savus lasītājus Ziemassvētku gaidīšanas laikā. Vienlaikus tas ir arī rakstnieku un grāmatizdevēju ražīgākais periods, kad teju ik dienu dzirdam par jaunu grāmatu atvēršanas norisēm visā Latvijā, kad grāmatu tirgotāju plaukti ir pārpilni ar daudzveidīgas tematikas izdevumiem, priekšplānā liekot spīdzīgākos un ar svētkiem tieši vai netieši saistītos. Un kad dažādo mediju reklāmās vērojam, kā lielākie grāmatveikali cenšas cits citu pārspēt poligrāfiskā krāšņumā, satura daudzveidībā un mulsinošu atlaižu piedāvājumos. Decembris ir arī mēnesis, kad Latvijas vadošie literatūrzinātnieki tikušies LNB speciālistu organizētā gada noslēguma diskusijā, lai pārrunātu 2019. gada oriģinālliteratūras un tulkotās literatūras devumu, spilgtākos latviešu autoru izdevumus, kā arī dažādu žanru prognozējamo vietu mūsu valsts literatūras vēsturē. Statistikas dati liecina, ka šobrīd mazajā Latvijā (ieskaitot vienas grāmatas izdevējus) reģistrēti pat 478 dažāda mēroga izdevēji! Spraugās diskusijas, kura LNB notika 13. decembrī, ierakstu publiskosim LNB “Youtube” kanālā jau 2020. gada sākumā, un par to tiks nosūtīta informācija uz nozares speciālistu vēstkopām.

Mēģinot iztēloties, kā šajā pirmssvētku steigas pārņemtajā gaisotnē jūtas vairums Latvijas bibliotēku krājumu komplektēšanas speciālistu, pieļaujams, ka neviennozīmīgi. Iespēju, kā izvēlēties sev atbilstošāko un vajadzīgāko, joprojām netrūkst, un LNB speciālistu sagatavotais “Literatūras ceļvedis” ir tikai viens no daudzajiem grāmatu iegādes palīgrīkiem. Arī mūsu izvēle – ko iekļaut, bet no kā atteikties – nav vienkārša. Sastādot kārtējo – decembra – numuru, visvairāk paļāvāmies uz konkrēto ieteicēju personīgo intuīciju, par galveno grāmatu izveles vadmotīvu vai atslēgas vārdu aicinot izmantot svētku priekšnojautas. Tā rezultātā piedāvājam grāmatu kopu, kuru nosacīti var iztēloties kā simbolisku bibliotēkas vai jebkuras citas Ziemassvētku svinēšanas vietas papildinājumu. Ar saturu, noskaņu, vēstījuma formu, izpildījumu... No mācību palīglīdzekļa līdz pavārgrāmatai, no nostalgijas līdz nelielam sarkasmam! Aicinām arī lasītājus ļauties svētku sajūtām ar brīnišķīgu lasīšanas ideju palīdzību kā vienu no dzīves svinēšanas veidiem! Uz tikšanos jau nākamā gada februārī!

Sagatavotāji:

LU Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas mācībspēki: profesore Ieva Kalniņa, LU Humanitāro zinātņu fakultātes Baltu filoloģijas maģistra studiju programmas studenti: Estere Kalks-Ķere, Juta Valdmāne, Ruta Kurpniece, Undīne Kalniņa, Madara Līgotāja

LNB Speciālo krājumu departamenta Mākslas un mūzikas centra Mākslas lasītavas galvenās bibliogrāfes Ingrīda Peldekse un Līga Goldberga

LNB Komunikāciju departamenta Norišu centra konferenču projektu vadītāja Anda Boluža

LNB Atbalsta biedrības konsultante Dārija Juškeviča

LKA Kultūras koledžas bibliotēkas vadītāja Daina Valeine

LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra nozaru informācijas eksperte Elita Vīksna, galvenā bibliotekāre Madara Freivalde, projektu koordinatore Marta Dziļuma un Anda Saldovere, galvenā bibliotekāre Solvita Ozola

Atbildīgā par izdevumu: LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra projektu koordinatore Anda Saldovere

Korektore:

LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra galvenā bibliotekāre Māra Jēkabsone

Maketētāja:

Enija Lukumieta

Grāmatu vērtējumus saglabāts vērtētāju individuālais stils

Seko un dalies ar
#Inblv

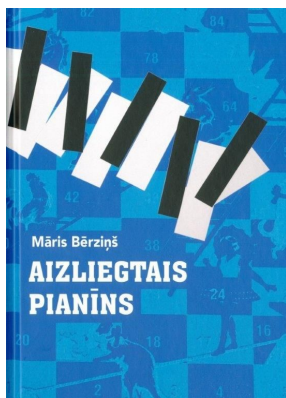
Facebook.com/Inblv.lv

Twitter.com/LNB_lv

Instagram.com/Inblv

© Latvijas Nacionālā
bibliotēka, 2018

leva Kalniņa:

Bērziņš, Māris. Aizliegtais pianīns. Rīga : Dienas Grāmata, 2019. 232 lpp. ISBN 9789934546952.

Māra Bērziņa jaunais romāns ir stāsts – veltījums bērnudārzam, pareizāk, bērnudārzu audzinātājiem un pārējam personālam. Bērni šajā darbā ir perifērijā, autora uzmanības lokā ir vecāku un audzinātāju attieksme. Ja bērnudārzā bērnus uzmana, audzina, māca, tad izrādās, ka mājās notiek kas cits: viens bērnudārziņš no tēva iemācās rupjības, otrs tiek ar steigu no Anglijas atvests uz Latviju un atstāts vecvecāku audzināšanā, bet trešo (vai viņa audzinātāju) māte uzmana tik īpaši, ka ieliek rotaļlietā noklausīšanās ierīci.

Romānā paralēli vijas divas sižeta līnijas – bērnudārzs vadības maiņas procesā un deputātes Lindas Cibānes ģimenes un karjeras dzīves pavērsieni. Tomēr abi stāsti savijas, jo Linda noorganizē, ka viņas vīrs ģimenes klavieres uzdāvina bērnudārzam, kuru apmeklē abu dēls. Bērnudārza dzīvi nosaka 91 instrukcija, un tās visas ir jāievēro, organizējot pirmsskolas izglītības iestādes “Puķu lodziņš” darbu. Pēc romāna izlasīšanas šķiet pārsteidzoši, ka Latvijā (ne romānā) bērnudārzi vispār vēl pastāv, jo birokrātijas slogs ir neticams savā varenībā. Romānā uzskatāmi tiek parādīts, kas notiek ar cilvēku, ja visas instrukcijas sāk ievērot. Pēc Gundara Ignata romāna “Pārbaudes laiks” Bērziņa darbs ir nākamais ironiskais mūsdienu Latvijas birokrātijas raksturojums literatūrā. Ignats rāda tās absurdu valsts iestādē, Bērziņš – bērnudārzā. Lindas Cibānes nedienas ar klavierēm ir iemesls deputātes karjeras beigām vienā partijā, bet sākums citam amatam otrā partijā. Reģinas Ezeras novelē “Hiēna” attēlots, kā hiēna sāk medīt lauvu, jo tas kļuvis pavecs. Savukārt Bērziņa romānā Linda attēlota kā hiēna, kas vienmēr seko lauvai. Bet viņas pavecais, kaut elegantais vīrs, kad saslimst, tiek nomainīts pret citu pavecu, bet vēl veselu un bagātu kungu.

Romānā bērnudārza audzinātājas starp instrukciju un vecāku prasībām cenšas radoši strādāt un rūpēties par bērniem, un pat sakārtot savu privāto dzīvi, kas brīžiem viņām ļoti izdodas. Cerams, Bērziņa jaunais romāns ieinteresēs ne tikai bērnudārzu audzinātājas un bērnu vecākus, bet visus pastāvīgos latviešu jaunākās prozas baudītājus un cienītājus.

https://www.lsm.lv/raksts/kultura/literatura/birokratijas-serga-berndarza-iznak-mara-berzina-romans-aizliegtais-pianins_a340620

<https://www.youtube.com/watch?v=l-oGsPxzRFg>

<https://replay.lsm.lv/lv/ieraksts/ltv/174278/mara-berzina-aizliegtais-pianins>

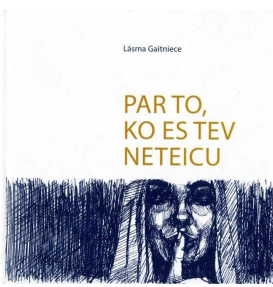
Á

Atslēgvārdi:

latviešu romāns; bērnudārzi; ģimenes psiholoģija

Juta Valdmane:

Gaitniece, Lāsma. Par to, ko es tev neteicu. Rīga : VESTA-LK, 2019. 200 lpp. ISBN 9789934511615.

Trešajā Lāsma Gaitnieces īsprozas krājumā "Par to, ko es tev neteicu" iekļauti 15 divos ciklos apkopoti stāsti. Grāmata izdota lasīšanai ērtā nestandarta formātā, to organiski papildina mākslinieces Zanes Neimanis ilustrācijas. Katra stāsta beigās autore noskaņu izpratnes nolūkā norādīta stāsta tapšanas vieta un laiks. Attēlotie notikumi ir ļoti dažādi, tie risinās plašā vēsturiskā diapazonā no Latvijas pirmās brīvvalsts laika un padomju okupācijas gadiem līdz pat mūsdienām. Lielākoties darbība notiek ar autori un viņas ģimeni saistītās vietās gan Latvijā: Rīgā, Jūrmalā, dzimtajā Liepājā un Nīcas pagastā, gan ārzemēs: Ungārijā, Šveicē, Austrālijā un Afganistānā. Krājumā iekļauts stāsts par 1956. gada Ungārijas revolūciju un tās atskaņām Latvijā, par PSRS karu Afganistānā, par bezjēdzīgo padomju okupāciju Latvijā un tās izpostītajām dzīvēm, par mūsdienām un latviešu emigrāciju. Jūtams, ka Ungārija kā viena no grāmatas autore dzīvesvietām viņai bijusi īpaši tuva – atsauc uz šo valsti un tās skaistajām meitenēm iekļauta vairākos stāstos. Titulstāstā "Par to, ko es tev neteicu" parādās ne tik bieži latviešu īsprozā sastopami temati – lezbisms un incests. Vairākos stāstos darbojas ārsti, medicīnas darbinieki, komponisti. Otrajā, Liepājas vectēva Rūdolfa stāstu ciklā, kurā iekļauti septiņi stāsti, Lāsma Gaitniece apvienojusi savas bērnības atmiņas, ģimenes pieredzi un dzīvesstāstus cauri laikam, tiem cieša saistība ar grāmatas veltījumu autorei vecāku un tantes Valdas Ošs-Lamondes piemiņai. Minētā tante zināma kā pirmā latviete – civilās aviācijas pilote Austrālijā. Stāsti ir aizraujoši, cilvēcisku emociju, arī nelielas ironijas un smeldzes pilni. Pati autore atklāj: "Kaut arī šīs grāmatas satura izklāsts stingri pamatots arhīvu dokumentos, vēsturnieku rakstos un aculiecinieku stāstījumā, bez radošuma iztikt nav iespējams." Vairāki stāsti beidzas vai sākas ar nāvi – šo mūžam klātesošo, neizbēgamo, neizskaidrojamo, jo "būt valdniekam pār savu dzīvi nenožīmē, ka spēsi valdīt arī pār nāvi", tā saka vectēvs Rūdolfs. Grāmata varētu iepriecināt jebkuru īsprozas žanra cienītāju, īpaši tos, kurus aizrauj vēsturiski notikumi un dzīvesstāsti.

<https://www.liepajniekiem.lv/zinas/kulturvide/kultura/jauns-ispromas-kraijums-237374>

Á

<http://lalksne.blogspot.com/2019/10/lasma-gaitniece-par-to-ko-es-tev-neteicu.html>

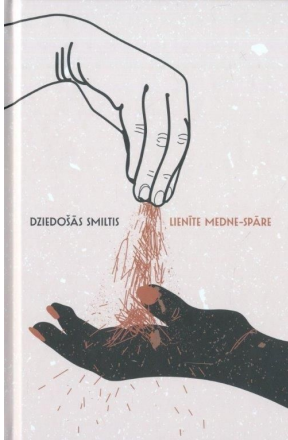
Á

Atslēgvārdi:

mūsdienu latviešu stāsti

Á

Undīne Kalniņa:

Medne-Spāre, Lienīte. Dziedošās smiltis. Rīga : Zvaigzne ABC, 2019. 126 lpp. ISBN 9789934084393.

2019. gada rudenī iznācis prozaikā un literārās redaktora Lienītes Mednes-Spāres pirmais stāstu krājums, kurā iekļauti gan iepriekš periodikā publicēti, gan pavisam jauni, nesen uzrakstīti stāsti. Krājumu veido desmit stāsti, kuru centrā, kā allaž, ir cilvēciskās attiecības un problēmas. Visbiežāk tēloti dažādi ģimenes modeļi, piemēram, saliedēta un šķirta ģimene, nelabvēlīga un sašķelta ģimene. Stāstu varoņi ir gan mazi bērni un jaunieši, gan nobrieduši un veci cilvēki. Rakstniece raksta par dažādām dzīves problēmām, kuras tiek risinātas ik dienu, bet varbūt ne vienmēr ir pamanāmas ārpus mājokļu sienām: gandrīz akls bērns, kurš sagādā problēmas vecākiem; alkoholisms, kas sagrauj ģimenes, degradē visu apkārt esošo un noved pie citām problēmām; mantkārība, atsvešinātība, šķiršanās, neuzticība, vientulība, vecu cilvēku dzīves kvalitāte.

Pārsvārā stāstu nokrāsa ir drūma un pesimistiska, tomēr ir arī sirsnīgi aizkustinošs stāsts par pāri, kas nodzīvojis laulībā 60 gadus un izlēmis doties savā pēdējā kopīgā sen izsapņotā ceļojumā uz Parīzi, vienlaikus netrūkstot humoram sarunās ar saviem radniekiem un plānojot, kā "skaisti" aiziet nāvē autoavārijā.

Stāstu autore neslēpj, ka sabiedrībā ir visdažādākās problēmas, bet ir arī dažādi veidi, kā ar tām cīnīties, ignorēt, izvairīties vai noklusēt. Tas liek aizdomāties, kādu ceļu katrs izvēlas, kāpēc, un vai tas ir tā vērts.

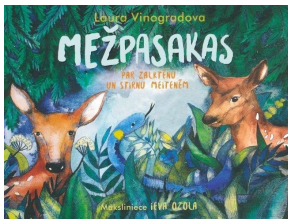
<https://www.zvaigzne.lv/lv/gramatas/apraksts/187454-dziedosas-smiltis.html>

Ā

Atslēgvārdi:

latviešu stāsti; latviešu literatūra; attiecības; problēmas

Estere Kalks-Ķere:

Vinogradova, Laura. Mežpasakas : par Zalktēnu un stirnu meitenēm. Rīga : Zvaigzne ABC, 2019. 42 lpp. ISBN 9789934081859.

Rakstniece Laura Vinogradova bērnu literatūrā debitēja ar darbu "Snīpulītis no Snīpuļciema" (2018), savukārt grāmata "Mežpasakas: par Zalktēnu un stirnu meitenēm" turpina jau iesākto Vinogradovas "Mežpasaku" (2019) sēriju, kurā lasītājiem ir iespēja iepazīties ar tādiem meža iemītniekiem kā Meža Susuris, Skudras, Vilcēne un Pūces bērns.

Kā vēsta jaunākās grāmatas nosaukums, šo pasaku galvenie varoņi ir Zalktēns un divas stirnu meitenes. Caur savām pasakām Vinogradova atklāj vispārcilvēciskas vērtības – ne tikai apkārtējo, bet arī pašam sevis pieņemšanu un mīlestību. "Pasaka par pieņemšanu" vēsta par jaunu Zalktēnu, kas, izšķīlies no olas, cenšas izprast, kādēļ viņš no citiem atšķiras ar to, ka tam nav kāju. Vecais Āpsis Zalktēnam palīdz saprast savu unikalitāti un to, ka nav nepieciešams līdzināties kādam citam, lai justos pašapzinīgi un skaisti. Savukārt "Pasakā par mīlestību" stirnu meitenes Luīze un Mūna caur mīlestības stāstu mācās vienu no svarīgākajām dzīves vērtībām – piedošanu.

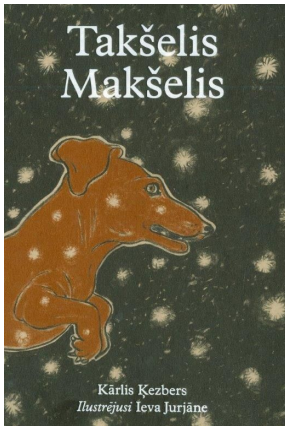
Grāmata ir lieliska lasāmviela bērniem – tā ne tikai palīdz saprast dažādas dzīves vērtības, bet ļauj iepazīt arī meža dzīvi un tās iemītniekus. Šajā ziņā īpaši jāuzteic mākslinieces levas Ozolas ilustrācijas, kas grāmatai ir lieliska pievienotā vērtība. Tāpat kā pasakas, arī ilustrācijas ir ļoti mīļas, krāsainas un skaistas. Tās lasītājam uz īsu brīdi pilnībā ļauj ienirt meža pasaulē un izbaudīt īstu mākslu – gan valodas, gan otas izpildījumā.

<http://www.virja.lv/lv/gramata/mezhpasakas-par-zalktenu-un-stirnu-meitenem/11067.html>

Ā

Atslēgvārdi:

latviešu literatūra; pasakas bērniem

Ruta Kurpniece:

Ķezbers, Kārlis. Takšelis Makšelis. Rīga : Mansards, 2019. 295 lpp. ISBN 9789934122378.

Kārlis Ķezbers zināms kā trimdas autors, kura darbi publicēti pārsvarā Amerikas Savienotajās Valstīs. Grāmata "Takšelis Makšelis" pirmoreiz pie lasītājiem nonāca 1978. gadā Čikāgā, tagad izdots tās pirmpublicējums Latvijā. Jāpiemin, ka tieši pirms gada tika laista klajā arī Ķezbera pasaka "Brencītis" (Mansards, 2018), kura stāsta par kaķīti. Tas norāda uz faktu, ka dzīvnieku tēlu lietojums autora daiļradei ir raksturīgs.

Makšelis ir lauku mājas sargs, kurš iekļūš nepatīkšanās un aizbēg no mājām, kā rezultātā suņuks nokļūst dažādu piedzīvojumu virpulī. Makšelis nonāk Brīnumu mežā, kur katra dzīvnieku suga apdzīvo savu ciemu. Šeit takšelis Makšelis satiek tādas ekscentriskas personības kā zoss Amēlija, kura ir kaislīga kultūras mīlētāja un turklāt vēl dzejniece, nebēdnīgs cirka pērtiķēns Čiči, kam lielu prieku sagādā apkārtējo kaitināšana un izjokošana, un daudzas citas. Tā ir pasaule, kur dzīvnieks ar cilvēku lieliski saprotas, kaut nerunā vienā valodā.

Pasaka pārsteidz ar trimdas laika pamatīgumu. Tajā pamatīgs ir viss: gan tēli, kuri veidoti detalizēti kā ārējā izskatā, tā iekšējās pasaules tēlojumā, gan stāstījums, kas organizēts nepārtrauktas līnijas veidā, kurā viens notikums noved pie cita. Īsus un saraustītus sižetus šeit neatrast, grāmatā sniegts vienots lineārs stāsts, kur ietverti dažādi takšeļa Makšeļa piedzīvojumi un līdz detaļām izstrādātas epizodes. Varētu pat teikt, ka tas ir kinematogrāfisks, un, lai vieglāk vizualizētu tekstā attēlotos notikumus, talkā nāk brīnišķīgās, mākslinieces Ievas Jurjānes veidotās, ilustrācijas.

"Takšelis Makšelis" – tā ir visai nopietna un dzīvesgudra pasaka, kura spēs aizraut ne tikai bērnus, bet arī pieaugušos, kas parasti ikdienā par lasāmvielu neizvēlas bērnu literatūru.

<https://www.apqadsmansards.lv/lv/book/599/takshelis-makshelis>

<https://www.youtube.com/watch?v=VRQOCe3lCoc>

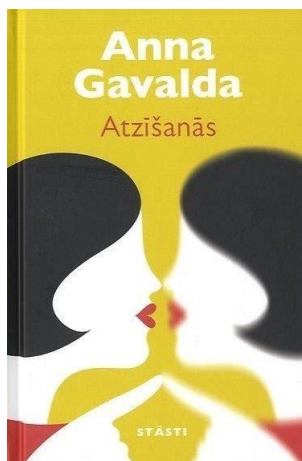
<https://www.youtube.com/watch?v=bMq0JJ0nQ0c>

<https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/vecaki-un-berni/izstade-aplukojamas-ievas-jurjanes-ilustracijas-pasakai-takshelis-makshelis.a339644>

Atslēgvārdi:

emigrācijas literatūra; pasakas

Madara Līgotāja:

Gavalda, Anna. Atzīšanās. Rīga : Zvaigzne ABC, 2019. 256 lpp. ISBN 9789934081576.

Laikā, kad latviešu lasītāji tiek bagātīgi lutināti ar pašmāju prozas labumiem, nacionālajā īsprozas vācēlītē tiek ielikts arī pa kādam ārzemju stāstu krājumam. Ilzes Fogeles tulkojumā interesentiem ir iespēja iepazīt vai atkal no jauna tikties ar franču autori Annu Gavaldu. Latviešu valodā izdoti jau vairāki rakstnieces darbi. Stāstu krājums "Atzīšanās" ir autore devītā grāmata, tā tapusi 2017. gadā. Īsprozas krājumā apkopoti septiņi stāsti. Katrā no tiem Gavalda ataino kāda indivīda ciešanu ceļu, kas apstājas būtiskā pašatklāsmes un pašattīrīšanās posmā un tālāk ved uz sava veida pestīšanu – iespējamās jaunās dzīves sākumu.

Autores radīto tēlu galerija ir gana plaša: tēvs, kurš cenšas izpatikt savai piecgadīgajai meitai, vedot viņu uz fast food karaļvalsti "McDonald's"; zoo preču veikala pārdevēja, kura cieš no īslaicīgiem un destruktīviem gadījuma sakariem; divu bērnu māmiņa, kura pēc vīra zaudējuma nokļūst alkohola varā; vīrietis, kurš pārdzīvo dēla un suņa nāvi. Gavaldas stāstu varoņi ir cilvēki, kuru dzīve nenovēršami tuvojas un nonāk zemākajā punktā, brīdī, kad depresija, letarģija un pašnāvība kļūst par viņu šķietamajiem sabiedrotajiem un glābējiem. Par nozīmīgāko sižetu pagrieziena brīdī kļūst tēlu atzīšanās. Tā ir atzīšanās kādam citam, bet fundamentāli – sev pašam. Apstāties, ieraudzīt savu spoguļattēlu un nebaidīties atzīt ievainojamību, vientulību, vājības un meklējumus. Kad saprasts un pieņemts, ka dzīvē ir pārāk daudz nekā un pārāk daudz visa kā, ir laiks glābties, dodoties uz priekšu un nezaudējot ticību labestībai, mīlestībai un piedošanai.

Grāmata "Atzīšanās" īpaši ieteicama, pirmkārt, tiem, kam tuvs īsprozas žanrs, otrkārt, tiem, kam saprotams un radniecīgs vientulības un saskarsmes mijiedarbības brīnums, kā arī cīņa ar sevi un skaudro ikdienu.

P.S. Vai Jūs zinājāt, ka Francijā laiku no Ziemassvētkiem līdz Jaunajam gadam sauc par konditoru pamieru?

<https://www.zvaigzne.lv/lv/gramatas/apraksts/165542-atzisanas.html>

Atslēgvārdi:

angļu literatūra; detektīvromāni

Dārija Juškeviča:

Ungerers, Tomijs. Kāpēc es neesmu tu? Atbildes uz filozofiskiem bērnu jautājumiem ar 40 ilustrācijām. No franču valodas tulkojusi Valērija Lasovska. Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2019. 159 lpp. ISBN 9789984236064.

Vai varat iedomāties, ka gandrīz visas dāvanas zem Ziemassvētku eglītes ir vienādas, turklāt nodēriņas visai ģimenei – no trīs gadiem līdz sirmam vecumam? Neticami, vai ne? Un tomēr. Manuprāt, rakstnieka, mākslinieka, karikatūrista, filozofa Tomija Ungerera grāmata “Kāpēc es neesmu tu?” visnotaļ pelnīti varētu pretendēt uz šādas dāvanas godu. Kāpēc? Pirmkārt, autors atbild (kā pats definē) uz filozofiskiem bērnu jautājumiem. Tātad – klasiskā žanra izpratnē grāmata būtu ierindojama bērnu literatūras kategorijā. Tomēr, otrkārt, šī grāmata, neapšaubāmi, uzrunā arī pieaugušos! Bērnu jautājumi, kas nepārsteidz, ir negaidīti brīnumaini, bet arī atbildes ir patiesas un bez aizspriedumiem – par visu! Par ģimeni, draudzību, sabiedrību un morāli, bailēm, mīlestību, par cilvēku, reliģiju un vēl, un vēl. Taču tā nav vienkārši universāla padomu grāmata, kurā vecāki atrastu vajadzīgās atbildes, nolasītu tās bērniem un aizmirstu. Pēcvārdā filozofs un publicists Artis Svece uzsver, ka grāmatas būtiskākā īpašība ir domas brīvība. Un, ka tas ir: “..aicinājums uzsākt sarunu. Bērnu un vecvecāku, bērnu un vecāku, bet varbūt arī vecāku un vecvecāku sarunu.” Savukārt vairāk par paša Tomija Ungerera dzīvi un radošo darbību grāmatas nobeigumā pastāsta mākslas zinātniece un kritiķe Aiga Dzalbe. 1998. gadā rakstnieks saņēmis Hansa Kristiana Andersena balvu par mūža ieguldījumu bērnu literatūras nozarē. Un, visbeidzot. Ilustratīvs citāts – viens jautājums un atbilde no šīs neparastās grāmatas kā brīnumjauks novēlējums Ziemassvētkos!

*KV^ YVb !^ j g `b ācdiZ^i^ Vj i^ Vh_ Y kēV4KVX `kZiV!(\VY#
CZk^ cdiZ^i^ VZi hēdci c#-VegliVb h!`gkZ\ a `VeY kē i idh!` j g h b āb !cZk^i dh!` j g h
cZkVg/b XZhi thiVgē Xj !i gāVhēV b Zchl` cd\j Yē i cZhVh V Vh1#AWW` hY kVcVh`gji h!
`Vh`cVk`cde g Vb Vh`kZ^Va # h`ōb V`h `b Vo `Y kē i _Vb j c`gYki^ Y g Vh`hV b _Vb`
eZb g/b !h b VYh!`eZ Zg Vc h!XZ VhēVj VcVj c`k`Y Z b VoZj ob Vc WWh`VeaZXē j b ^ Vh
eVYVg/Yok`hVā `j #*

<https://www.youtube.com/watch?v=GtXu2JOmi4M>

<http://lalksne.blogspot.com/2019/10/tomijs-ungerers-kapec-es-neesmu-tu.html>

<https://gramatas.austra.lv/2019/08/27/tomijs-ungerers-kapec-es-neesmu-tu/>

Ā

Atslēgvārdi:

filozofija; interesanti fakti; literatūra bērniem

Andas Bolužas viedoklis:

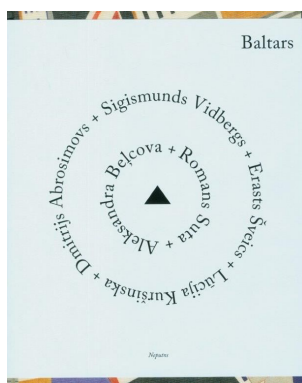
Grāmata “Kāpēc es neesmu tu?” aicina atklāt, cik daudzveidīga un noslēpumaina ir apkārtējā pasaule. Bērni interesējas, piemēram, kāpēc ir tik daudz grāmatu; kāpēc pieaugušie vienmēr saka, ka viņiem nav laika; vai kurš uzbūvēja debesis. Tomēr svarīgākais jautājums, uz kuru jāatbild sirmajam franču māksliniekam Tomijam Ungereram – kā atrast savu vietu pasaulē un sadzīvot ar citiem uz šīs planētas?

Tomija Ungerera pārsteidzošā pievilcība ir spējā būt patiesam, saglabājot cieņu pret bērna dvēseli. Pēc saskaršanās ar agru tēva nāvi trīs gadu vecumā un vācu okupācijas pieredzes dzimtajā Elzasā Otrā pasaules kara laikā autoram nav svešas baiļu sajūtas. Nāves tēmai ir būtiska vieta viņa darbos. Tā parādās arī bērnu jautājumos. “Vai mirt ir interesanti?” – “Neapšaubāmi,” atbild autors. “Ja mums ir dvēsele, kas, ķermenim sairstot pīšļos, turpina dzīvot, tai būtu jāatrod kāds patvērums! Varbūt uz varavīksnes?” Bruņojies ar moto “nelolo cerības, tiec galā” (Don’t hope, cope!), autors virzās uz mērķi iemācīt bērniem “izgaršot” dzīvi, pat tad, ja tā ne

vienmēr ir "garšīga". Pāris veidi, kā izdzīvot, ir humors un iztēle. "Vai arī utis nomirstot nokļūst kapsētā?" jautā trīsgadīgais Luijs. "Utīm nav kapsētas, jo galvas ādā kapu izrakt nevar", asprātīgi secina autors. Grāmatu caurvij Ungerera pacifistiskā dzīves uztvere un prasme smalkjūtīgi runāt par mīlestību un draudzību, izvairoties no banālām formulām. Viņš pārliciecināši rod atbildes uz jautājumiem "Kā pateikt kādam, ka viņu mīli, un kā iedraudzēties, ja esi kautrīgs?" vai "Kā iemācās būt par tēti?". Tie ir jautājumi, kas nodarbina cilvēkus visa mūža garumā, un autora atbildes būs interesantas arī pieaugušajiem.

Grāmatā ietverti arī autora filozofiskas ievirzes zīmējumi. Tieši zīmēšana bija Ungerera mākslinieciskās darbības pamats. 1950. gadu beigās viņš devās uz Ņujorku, kur tika novērtēts kā bērnu grāmatu autors. Laikā, kad pasaulē norisinājās Vjetnamas karš un izvērās seksuālā revolūcija, mākslinieks radīja virkni vizuāli spēcīgu politisko plakātu un izaicinošus erotiskos zīmējumus. Šī kombinācija sabiedrībai nebija pieņemama, un viņa bērniem domāti darbi nokļuva nepieejamās literatūras sarakstā, tie tika izņemti no bibliotēku plauktiem. Tikai dzīves nogalē, kad pēc vairāk nekā divdesmit gadu pārtraukuma Ungerers atkal pievērsās bērnu grāmatu ilustrācijām, viņš beidzot piedzīvoja sava darba novērtējumu – 1998. gadā viņam tika piešķirta Hansa Kristiana Andersena balva par mūža ieguldījumu bērnu literatūrā. 2012. gadā par rakstnieka dzīvi uzņemta filma "Far Out Isn't Far Enough".

Ingrīda Peldekse:

Baltars. Sastādītāja un ievada autore Dace Ļaviņa. Rīga : Neputns, 2019. 335 lpp. ISBN 9789934565779.

"Neputna" apgādā 2019. gada nogalē laists klajā līdz šim vērienīgākais izdevums par leģendāro porcelāna un fajansa apgleznošanas darbnīcu "Baltars", kas darbojās Rīgā laikposmā no 1924. līdz 1930. gadam. "Baltars" porcelāns ir pazīstams kā izcils klasiskā modernisma un Art Déco stila īstenojums Latvijas lietišķajā mākslā. Gleznojumu metu lielāko daļu radījuši gleznotāji Aleksandra Beļcova, Romāns Suta un Sigismunds Vidbergs; "Baltara" darbība nav iedomājama arī bez māksliniekiem Lūcijas Kuršinskas un Erasta Šveica, kā arī apgleznotāja Dmitrija Abrosimova prasmēm.

Apjomīgais izdevums ir mākslas zinātnieku Daces Ļaviņas, Džeremija Hovarda, Ilzes Martinsones un Irēnas Bužinskas kopdarbs, kas papildināts ar darbnīcas "Baltars" izstrādājumu katalogu, kā arī šīs porcelāna darbnīcas mākslinieku biogrāfijām un izstāžu sarakstu. Grāmatas sastādītāja Dace Ļaviņa ir arī apzinājusi līdz mūsdienām saglabājušos "Baltara" izstrādājumus un to pašreizējo atrašanās vietu. Grāmatā iekļauta līdz šim nezināma un nepublicēta informācija par darbnīcā tapušajiem mākslas priekšmetiem, kas atrodas muzejos un privātās kolekcijās.

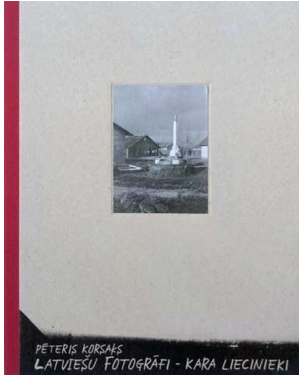
<https://www.lsm.lv/raksts/kultura/maksa/klaja-nakusi-daces-lavinas-gramata-par-legendaro-baltars-darbnicu.a339457>

<https://www.fold.lv/2019/11/izdevnieciba-neputns-laidusi-klaja-gramatu-par-darbnicu-baltars>

Atslēgvārdi:

latviešu mākslinieki; darbnīca "Baltars"; porcelāns; porcelāna apgleznošana

Līga Goldberga:

Korsaks, Pēteris. Latviešu fotogrāfi – kara liecinieki. Rīga : Neputns, 2019. 239 lpp. ISBN 9789934565755.

Pēteris Korsaks ir ievērojams foto vēsturnieks, fotogrāfs un grāmatu autors, viens no Latvijas Fotogrāfijas muzeja dibinātājiem. Korsaka apkopotās ziņas par latviešu kara fotogrāfiem grāmatas formā izdevis apgāds "Neputns" aizejošā gada nogalē. Komplicēto tēmu autors pēta jau kopš 20. gadsimta otrās puses.

"Latviešu fotogrāfi – kara liecinieki" ir pirmais sistemātiski apkopotais pētījums par latviešu kara fotogrāfu biogrāfijām un veikumu. Kā autors skaidro grāmatas ievadā, tēma nav bijusi viegla – pašu fotogrāfu un viņu līdzgaitnieku vairs nav, kopš Pirmā pasaules kara ir pagājis jau vairāk nekā simts gadu, savukārt, Otrā pasaules kara bēgļu gaitas un deportācijas fragmentējušas pieejamās ziņas un avotus. Aizkustinoši, ka līdzās kara fotogrāfu veikumam vietām atrodam kadrus ar pašu Korsaku darba procesā. Pētnieks ir klāt esošs, viņa attieksme un ieinteresētība tēmā spēcīgi izteiktas. Pēcvārdā Korsaks aicina lasītājus uz saziņu: ja vien ir kādi precizējumi vai izdodas atpazīt konkrētas personas – pētniecība tiks turpināta, kaut arī grāmata ir pabeigta. Grāmatā ietvertas 16 kara fotogrāfu biogrāfijas un viņu darbi. Tās kārtotas secīgi – ziņas par autoru, fragmenti no dienasgrāmatām un sarakstēm, fotogrāfiju izlase. Jāuzteic izdevuma salikums, jo reprodukcijas ir kvalitatīvas, liela izmēra – grāmata skatāma kā albums. Izlasē rodami gan studijas portreti, gan karš darbībā, tā sekas; līdzās redzamas arī ainas no sadzīves. Fotogrāfu tuvums portretētajiem, familiaritāte palīdz tvert piepildītus, psiholoģiski spraigus portretus. Kara nesaudzīgumam (jābrīdina par dažiem grafiskiem attēliem) līdzās jaušams cilvēciskums un centieni radīt normālas ikdienas gaisotni neapskaužamā (no malas – paradoksālā?) situācijā – Jāņu svinēšana, ziedu plūkšana, putniņa dzirdīšana, mazgāšanās aviācijas bumbas izrautā bedrē, matu griešana, muzicēšana, personiski tuvi priekšmeti. Protams, tā ir apzināta atlase, kas cilvēcisko, ļauj just līdzīgu mūsu tautiešiem nežēlīgo karu gaitās. Albums ir ārkārtīgi uzlādēts un blīvs. Vēsturnieks Jānis Tomaševskis grāmatas sākumā sniedz kontekstu, īsi ieskicējot abu karu notikumus. Tas ir būtiski, jo lasītājs laicīgi tiek sagatavots spēcīgajam vizuālajam materiālam, un izdevums kļūst viengabalaināks, pašpietiekams. Izdevums būs saistošs plašai auditorijai – gan vēstures entuziastiem, gan dokumentālās fotogrāfijas interesentiem, gan zudušā laika tvērējiem.

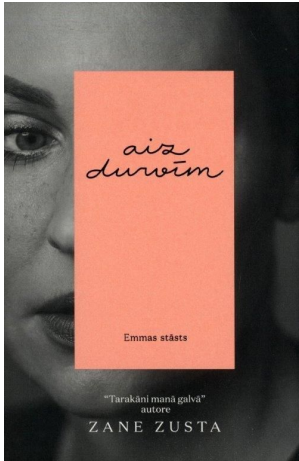
<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/kulturas-rondo/fotografi-kara-sarunajas-petnieks-peteris-korsaks-un-fotografs-a123491>

<https://www.youtube.com/watch?v=JTDyHwtAmoU>

Atslēgvārdi:

Latvijas fotogrāfijas vēsture; kara fotogrāfija; dokumentālā fotogrāfija; Pirmā pasaules karš; Otrā pasaules karš

Madara Freivalde:

Zusta, Zane. Aiz durvīm. Rīga : Zvaigzne ABC, 2019. 127, 93 lpp. ISBN 9789934082382.

Mūsdienās ne vien ārvalstīs, bet arī Latvijā daudzi cilvēki apmeklē psihoterapeitu, taču runā par to ļoti ierobežoti, jo daudziem ir aizspriedumi, ka tas ir kaut kas slikts vai nepareizs. Iespējams, arī kāds mūsu kolēģis reizi nedēļā apmeklē šo terapiju, bet vai šī informācija jums ir būtiska? Nē! Tomēr psihoterapija joprojām ir kaut kas intīms; tāds, par ko nemēdz daudz runāt. Grāmatas pamatā ir stāsts par divām sievietēm – Emmu, kura apmeklē psihoterapeiti, un Annu – Emmas psihoterapeiti. Lai gan grāmata lasāma no abām pusēm, kā pirmo ieteicams lasīt Emmas stāstu, kurā tiek atklāts, kādēļ viņa izvēlējusies apmeklēt psihoterapeitu un kā viņai sokas šajā piedzīvojumā. Savukārt grāmatas otrā pusē izlasāms tas pats stāsta sižets, tikai no psihoterapeites skatupunkta. Lasot grāmatu, rodas vēlme pēc tās turpinājuma, taču pāris dienas pēc izlasīšanas rodas atskārsme, ka stāsts beidzas īstajā brīdī: ne par daudz, ne par maz. Autore radītais sižets lasītāju pilnībā “ievelk piedzīvojumā” un raisa patiesu līdzpārdzīvojumu.

*B VċcZȧ h!^ Vĳ kVgWiī^`āiiX\V#
Ij k^V^b V h !ī e XZh^hkVg\V#
Ij k^V^cZ` WY^cZ` Vh^cZW h^
KV^ĳj hVegdi 4K he gczhVe d`*

Šis fragments, manuprāt, ir izcils, jo, izlasot grāmatu, kļūst skaidrs, kāpēc tā saka Emmas draudzene. Ar sižeta palīdzību izdodas izdzīvot visdažādākās emocijas – prieku, vilšanos, dusmas, greisirdību, pieņemšanu, mīlestību, skumjas, asaras, un vēl... Ļoti plašais emociju spektrs liek justies klātesošam un dzīvot līdzīgi gan Emmas, gan Annas tēlam.

Lasot Emmas stāstu, bieži raisās domas, ko tajā brīdī domā Anna vai kāds ir viņas skatupunkts uz esošo situāciju. Šī intriga caurvij visu Emmas stāstu. Brīdī, kad liekas, ka lasītājs it kā nojauš, kas ir noticis Annas dzīvē un kā viņa uz to raugās, nākas secināt, ka tomēr ir nedaudz citādāk. Tieši šis aspekts liek grāmatu izlasīt vienā elpas vilcienā, jo ir nepārvarama vēlme uzzināt, kā viss atrisināties, bet varbūt – notiks kaut kas pavisam negaidīts?

Iesaku izlasīt grāmatu ikvienam, kurš apmeklē vai plāno apmeklēt psihoterapiju, vēlas uzzināt, kā tas notiek, kā arī ikvienam, kurš vēlas izlasīt kvalitatīvu un baudāmu grāmatu.

Grāmatas autore Zane Zusta līdz šim atpazīstama galvenokārt kā bērnu grāmatu par “Ucipuci” radītāja; populāra pēdējā laikā arī viņas sadarbība ar psihoterapeiti Diānu Zandi.

https://www.zvaigzne.lv/lv/gramatas/apraksts/182158-aiz_durvim.html

<https://www.youtube.com/watch?v=-qztKOP2LwQ>

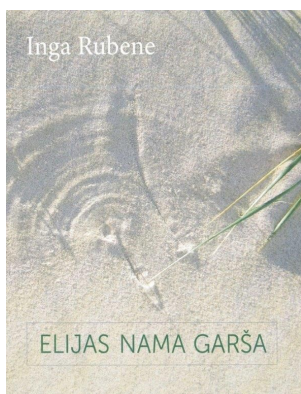
<https://www.youtube.com/watch?v=TGbSouS8i34>

<http://lalksne.blogspot.com/2019/11/zane-zusta-aiz-durvim.html>

Atslēgvārdi:

latviešu stāsti; sievietes psiholoģija; psihoterapija

Anda Saldovere:

Rubene, Inga. Elijas nama garša. Rīga : Zvaigzne ABC, 2019. 255 lpp. ISBN 9789934084928.

Ja grāmatu vajadzētu noraksturot vienā teikumā: “pati sievišķīgākā un emocionālākā pavārgrāmata no manis līdz šim iepazītajām”. Bet arī tas nebūtu gana precīzi, jo šī nav pavārgrāmata tradicionālajā izpratnē. Tas ir arī stāsts par sievietes trauslo un vienlaikus spēcīgo jūtu pasauli, uzdrošināšanos, ieradumu maiņu, ģimeniskas galda kopības sajūtas radīšanu, par attieksmi pret ēdienu. Vēstījums par meditācijas un lūgšanu vietu “Elijas nams”. Un netieši arī – stāsts par Ingu un Juri Rubeņiem. Grāmatu izdot rosinājusi “Elijas nama” 10. gadskārta. Autores pašas dzīve šo gadu laikā stipri mainījusies. Rubene jau labu laiku darbojas kā pedagoģe un kontemplācijas skolotāja. Tieši meditācijas nama izveide ir bijis būtisks pagrieziena punkts viņas dzīvē. Grāmatas autores darbības fokuss ir meditācija un sievietes identitātes atklāšanas jautājumi. Rubene ir viena no Integrālās izglītības institūta skolotājiem un “Elijas nama” saimniecības vadītāja. Biedrību “Elijas nams” un meditāciju, semināru un retrītu telpu kopā iecerēja un organizēja Inga un viņas vīrs teologs Juris Rubenis, abi kopā viņi to arī apsaimnieko un piepilda ar garīgo saturu un mājīgumu. Rubenes pārziņā – gardu ēdienu gatavošana. Uzklusot apmierināto viesu iedrošinājumu, receptes pārtapušas drukātā pavārgrāmatā. Gadalaikiem piesaistītas vienkāršas ēdienu receptes aizņem vien daļu grāmatas; visupirms – gaumīgais izdevums ir bauda acīm un garam no poligrāfiskā izpildījuma aspekta. Grāmatā atradīsiet arī stāstu par pašu “Elijas namu”, ar gadalaikiem saistītas esejas, pārdomas par ēšanas un tējas dzeršanas tradīcijām, turklāt to visu papildina brīnišķīgas Jura Rubeņa un Reiņa Hofmaņa fotogrāfijas. Ielieciet šo grāmatu savas bibliotēkas vai privātajā grāmatplauktā vai ieprieciniet sevi un draudzenes, jūs būsiet par to godarīti!

https://www.zvaigzne.lv/lv/gramatas/apraksts/187005-elijas_nama_garsa.html

https://xtv.lv/rigatv24/video/EBL79Ke2pKe-izdota_ingas_rubenes_gramata_elijas_nama_garsa

<https://www.santa.lv/raksts/ieva/intervijas/inga-rubene-vieglak-ir-nomesties-celos-dieva-prieksa-neka-cilveku-30095>

Atslēgvārdi:

garīgā dzīve; kristīgās meditācijas biedrība “Elijas nams”; sezonālā kulinārija; veģetāro ēdienu receptes; latviešu proza; dabas fotogrāfijas

Elita Vīksna:

Jakovļeva, Jūlija. Mednieks tieši virsū skrien : detektīvs par Staļina laiku. Rīga : Latvijas Mediji, 2019. 349 lpp. ISBN 9789934156342.

Jūlijas Jakovļevas vēsturiskais detektīvs “Mednieks tieši virsū skrien” vēstī par notikumiem 1930. gada Pēterburgā, kad likvidēta jaunā ekonomiskā politika, atsācies terors un pilsētā sācis izplatīties dīvains teatralizētu, ārēji nemotivētu slepkavību vilnis. Pēc augstas amatpersonas pavēles padomju milicijas darbiniekiem nekavējoties jāatrod vainīgais. Fonā skopas, izteismīgas detaļas – komunālo dzīvokļu sadzīve, noliktavā saņemams jau nēsāts apģērbs, vispārēja pelēcība ar bijušās greznības driskām un visam pāri – pastāvīga baiļu atmosfēra. Atrast noziedznieku mēģina izmeklētājs Zaicevs ar palīgu Ņefedovu, kuru pašu biogrāfijās ne viss ir pateikts līdz galam. Grāmatas fināls ir atvērts – noziegums tiek atrisināts, taču jautājumi paliek.

Pārdomājot, kur slēpjas grāmatas lielākais pievilksanas spēks un ar ko tā izceļas citu līdzīga sižeta detektīvu vidū, – vai tas ir simpātisks galvenais varonis ar noslēpumainu pagātņi, detektīvintrigas līkloči, spilgti raksturi, vai varbūt skaudri precīzi attēlotā Staļina laika atmosfēra, mana atbilde tomēr būtu – vēstījums par to, ka (un kā) ir iespējams saglabāt cilvēciskumu apstākļos, kad šāda nostāja apdraud paša dzīvību.

Un vēl divas īpaši izceļamas lietas – intrigas uzturēšanai. Stāstā minētās gleznas patiešām pastāv, un izmeklētājs Zaicevs atgriezīsies vēl vismaz divās grāmatās. Gaidīsim arī tās!

<http://lalksne.blogspot.com/2019/08/julija-jakovleva-mednieks-tiesi-virsu.html>

<http://sienakaudze.lv/2019/10/julija-jakovleva-mednieks-tiesi-virsu-skrien>

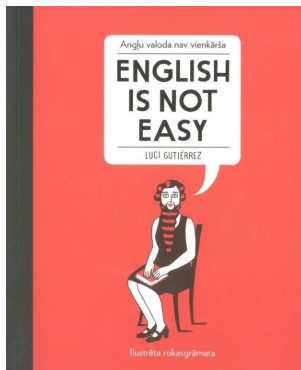
Atslēgvārdi:

krievu detektīvi

Marta Dziļuma:

Gutjerresa, Lusi. English is not easy = Angļu valoda nav vienkārša : ilustrēta rokasgrāmata.

No angļu valodas tulkojusi Marta Ābele. Rīga : Zvaigzne ABC, 2019. 342 lpp. ISBN 9789934083631.

Ļoti iespējams, ka esat pamanījuši: daudziem no mums vieglāk apgūt kaut ko jaunu ir nedaudz jokojot vai ironizējot, un vislabāk atmiņa saglabā faktus, par ko atgādina kāda asprātīga piedzīvotā asociācija, smieklus raisoša detaļa vai paradokšāls salīdzinājums. Lai garlaicīgo padarītu vieglāk pieņemamu un uztveramu, talantīgam skolotājam allaž jāpiedomā, kā to “iesaiņot”, neļaujot garlaikotajam studentam atmest zināšanu apguvei ar roku.

Ilustratore Lusi Gutjerresa, nespējot sekot līdzī angļu valodas nodarbībām (te citēšu autori: “Nemaz negribu atcerēties, cik daudz laika (un naudas!) esmu iztērējusi, cenšoties iemācīties angļu valodu, turklāt varu atzīties – man tas riebās”), nolēma interesantās detaļas mācību procesā ieviest pati, un, lai iegaumētu apgūto, lika lietā savu zīmētājas talantu.

Jūsu vērtējumam – šīs radošās nodarbes rezultāts. Atšķirībā no daudziem citiem mācību līdzekļiem, šī netradicionālā izdevuma lasītājam angļu valodu apgūt palīdz zīmējumu varoņi (nereti pievilcīgi savādnieki); netrūkst nedaudz pārdoši pikantu vai nerātņu un ļoti asprātīgu sižetu, bet pats galvenais – vārdi un vārdiņi, gramatika, plašs frazeoloģismu un frazālo darbības vārdu klāsts, noderīgi (vietumis pikanti) izteicieni un, jā, dažviet pat lamuvārdi, ir sakārtoti dzelžaini strukturēti un sistemātiski. Tas ļauj grāmatu kā praktiskai dzīvei derīgu rīku izmantot tiem, kas ar angļu valodu ir pazīstami, bet kam nekad nav pieticis laika līdz galam pievērst uzmanību šīs valodas tūkstoš niansēm un gramatikas smalkumiem.

Grāmatas noslēdzošajā – pateicību – sadaļā autore raksta: “Paldies zaglim, kas nozaga manu maku un piezīmju bloku, kurā biju saziņējusī lielāko daļu grāmatas ilustrāciju, un pēc tam piezīmju bloku iemeta atkritumu tvertnē, kur es to arī atradu.” Zaglim noteikti paldies teiks daudzi potenciālie grāmatas lasītāji, kā arī dāvinātāji un oriģinālās dāvanas saņēmēji.

https://www.zvaigzne.lv/lv/gramatas/apraksts/180954-anglu_valoda_nav_vienkarsa_english_is_not_easy.html

Atslēgvārdi:

angļu valoda; ilustrēta rokasgrāmata valodas apguvei

